

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben hárbot hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Videkre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hetű és
kiszeg utáni napok kivételével

Utasítások és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

Utasítások és kiadóhivatal:
vagy megrendezésre nem vállalkozik.

Működésének és hirdetések
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egész év ára 8 pengő.

NAGYVÁRAD, szept. 10.

Mindenki »ur« akar lenni.

A tanintézetekben az új tanév elkezdődött; az iskolák környékét az ifjuság derűs kedélye, életzaja veri fel.

A beiratások számszerű eredményei előttünk fekszenek s érdekes adatokat szolgáltatnak a tanulmányozásra, de egyúttal bepillantást engednek Nagyvárad közoktatási viszonyaiba, a szülők gondolkodásába, a melylyel gyermekeik jövőjét intézni óhajtják. Ezt természetesen nem az elemi tanintézetekre, hanem a középiskolákra értjük.

Az elemi iskolákban nagyjában és egészében alig van változás; a szaporodás itt általánosságban a normalis, a mit a népesség szaporodása hoz magával. A községi elemi iskola ujonnan felállított 5-ik osztályával azonban nem érték el azt a célt, a mire számítottak a város közoktatásának intézői. Igen kevés a beiratkozottak száma.

Annál tömegesebben lepték el a községi polgári iskolát. Valóságos harcra került a dolog a szülők között s csak rendőri beavatkozással tudták fenntartani a szabad bejáratot. Már az első két nap annyian jelentkeztek az I. osztályokba, hogy még a parallel osztály mellett is mintegy 20 tanulót vissza kellett utasítani.

Ezt semmiféle ékes dikciókkal, iskolaszéki határozatokkal megczáfolni nem

lehet. A szülők túlnyomó többségének a polgári iskola kell, abban van bizalma s a midőn gyermekük jövőjéről gondoskodni kíván, nem kér gyámkodást; különösen akkor nem, ha olyan akaratának akart érvényt szerezni, a melynek teljesítését a törvény parancsolja a városnak, mint kötelezett iskolafenntartónak.

Egészen másként áll a dolog a többi tanintézeteknél, a középiskoláknál, a melyek fenntartásáról nem intézkedik a népoktatási törvény. Itt meg lehet szabni a beiratkozó tanulók számát s ezt alkalmazták is.

A nagyváradai róm. kath. főgymnáziumban — mivel az alsó három osztályban már parallel osztályok vannak — több tanulót visszautasítottak a felvételnél. Így is több mint ötszázat irtak be.

A főreáliskolába azonban ez évben is csak oly kevesen iratkoztak be, mint az előző években, sőt még csökkent a tanulók száma ez évben.

A középkereskedelmi iskolánál is kevesebb a beirt tanulók száma, mint az elmúlt tanévben.

Ennek az okát nem kell nagyon keresnünk; megtaláljuk a mindennapi életben. A szülők azért viszik gyermekeiket a human intézetekbe, mert az azok alapján elérhető életpályákön biztosabb s mi a mai korban fő irányelv: könnyebb megélhetést vélnek részükre biztosítani. Pedig ha meggondolnák a gyakorlati tapasztalatok alapján, hogy azok az életpályák, a melyekre a human iskolák nevelnek, nagyrészen túltömöttek,

a megélhetés — kevés szerencsések kivételével — óriási küzdelemmel jár — aligha tudulnának oly tömegesen a gymnásiumokba.

A gyakorlati élet is azt mutatja, hogy már a gymnásium IV-ik osztályánál nem kell parallel osztály, mert a tanulók egy része vagy megszakítja a tanulást, vagy más iskolába lép át.

A reál és kereskedelmi iskolai növendékek számának apadása azt mutatja, hogy a szülők még mindig nem ismerték fel a reáliskolák hasznát s a reál foglalkozást nem tartják elég biztonságosnak a megélhetésre. Pedig a gyakorlati tapasztalat éppen az ellenkezőt mutatja.

A technikai pályák, a műipari foglalkozások ma már jobban jövedelmező és biztosabb életpályát nyújtanak, mint igen sok tudományos pálya. Egy gyári művezető, egy gépészmérnök nagyobb fizetést kap, mint egy táblalabiró. Sőt még egy kellőleg képzett, ügyes iparos is függetlenebb és biztosabb megélhetést talál, mint a kisebb hivatalnokok.

De azért még az iparos is tudományos embert, vagy helyesebben, »urat« akar nevelni gyermekéből s csak a végső esetben adja iparos tanulónak drága magzatját.

A rangkórság, a könnyű élet utáni vágy ma éppen úgy meg van, vagy még fokozottabban, mint évtizedekkel előbb, pedig a megélhetési viszonyok változtak s nemsokára elérünk oda, hogy komoly munka nélkül nem lehet megélni.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A váradi egyházmegye a XV. század utolsó évtizedében.

Irta: Dr. Tóth-Szabó Pál.*

Nem czélunk a jelen alkalommal a nyolcz százados, dicsőséges multu egyházmegye történetének eme tízéves időszakát megírni, politikai, közjogi, vallás-erkölcsi, kulturális, társadalmi, gazdasági szempontokból kimerítő, pontos képét nyújtani; megtette mindezt nemcsak Váradnak s a váradi egyházmegyének, de az egész magyar tudományos világnak is egyik elsőragu büszkesége Bunyitay Vincze, hogy a sok közül csak egyet említsek, monumentális művében, »A váradi püspökség történetében.« S mégis helyesnek tartjuk a czímet, melyet ez igénytelen felolvasás élére tűztünk, mert az említett szempontok mindegyikétől hozzá szólnak az egyházmegye történetéhez, még pedig jobbra oly források alapján, melyek eddig a történetbuvárok előtt zárva s éppen ezért ismeretlenek voltak. — Azt hisszük, hogy fejtegetésünk nagyobb érdeklődésre is számot tarthat, mert adataink szerint mindaz, ami a váradi egyházmegyére vonatkozik, előfordul a többi egyházmegyékben is s így a váradi megye részleges rajzából következtetést von-

* Felolvasta a Biharmegyei és Nagyváradai régészeti és történelmi társulat közgyűlésén.

hatunk az összes magyar egyház történetére is.

Ugy Mátyás mint II. Ulászló törvénygyűteményeiben gyakran találkozunk oly rendelkezésekkel, országgyűlési végzésekkel, melyek az egyháziakra vonatkoznak. Ezek közül egyesek azt mondják, hogy egyházi személy magyar egyházi javadalmat csakis a magyar törvények szerint arra jogosított kegyuraktól fogadhat s nyerhet el, utját akarván vágni a pápai adományozásoknak s ha mégis akadnának, kik e törvények ellen cselekednének: »mindezeket, ha rajja kaphatók, mint ez ország szabadságának nyilvános háborítói, együtt és egyenkint vízbe kell fullasztani.« — mondja Ulászló törvénye.¹ Más törvények — érvényt akarván szerezni az igazi egyházi szellemnek — azt tiltalmazzák, hogy egy egyházi személy sem birtokolhasson egy s ugyanazon időben több javadalmat, kivéve azokat, kiknek a törvény megengedi.²

Vannak, a melyek az ellen tiltakoznak, hogy monostoros javadalmak mint a szerzetes apátságok és prépostságok — a kegyes alapítók jámbor szándékaival ellentétben — világi egyházi személyeknek adományoztassanak vagy, a mi a szerzetesekre ennél is végzetesebb volt, püspöki javadalmakal véglegesen egyesíttessenek.³ »Süveges papi személyek vagy más világi pa-

¹ 1495. évi XXXI. t.-cz.
² 1471. XIII. t.-cz.; 1498. LVI. t.-cz. 1500. XXX. t.-cz.; 1507. XIII. t.-cz. 1514. LIV. t.-cz.
³ 1486. XI. t.-cz. 1507. XIII. t.-cz.

pok . . . szerzetes apátságokat és prépostságokat szerzetes ruházat nélkül ne tarthassanak kezükön, hanem tartozzanak a javadalom elvesztésének büntetése mellett egy év tartamán belül . . . a rendnek az öltözetét magukra venni és viselni.«⁴ Bőséges kommentárral szolgál ezek megértesére az idézett törvények a berezítő része: »mivel több olyan szerzetes apátságok vagy prépostságok birtokában levő papi személy van, akik világi vagy polgári öltözetben ezeknek az egyházaknak a jövedelmét több éven át kimeríték és azután meggazdagodván az illető rend meggyalázásával vagy házasságra lépnek, vagy pedig világi papokká lesznek és az egyházak javait eképen felemészítik.« Hasonló szellemben nyilatkozik az 1500. (XXX. t.-cz.) s az 1504. országgyűlés, így okadatolván meg eljárását: »mert ezeket az apátságokat és prépostságokat eddigelé az Isten ellenére és az ő gyalázására kormányozták.«⁵ Nem hiányoznak olyan végzések sem, melyek azt állapítják meg, hogy minő tulajdonokkal kell bírnia a leendő javadalmasnak. Ezekben ismertettük, helyesebben jeleztük ama törvényeket, melyekre fejtegetésünk során szükségünk lesz, azonban mondani is fölösleges, hogy nem merítettük ki, amit jelenleg az idő- és a tér szűke miatt sem tehetünk.

Ismervén e törvényeket, vizsgáljuk meg már most: vajjon a meg nem czáfolható tények megfelelnek-e a törvényeknek, más szó-

⁴ 1498. LVIII. t.-cz.
⁵ 1504. XXVII. t.-cz.

A polái hadi hajógyakorlatok epilógja.

A Polában tartott hadi hajógyakorlatok annyira meggyerték azon jelenlévő ő Felsége tetszését, hogy nyílt parancsot adott ki a hajóhad számára, melyben legmagasabb elismerését fejezi ki a tapasztaltak felett. A hajóhadparancs szövege a következő:

Hajóhad-parancs.

Amióta utolszor időztem hajóhadamnál a hazai tengerparton, hadtengerészetem egyes részei a Középtengeren előfordult rendkívüli események következtében, majd később Kelet-Azsiában nemzetközi cselekvésekben való közreműködésre szólítottak.

Amint én és velem együtt a haza elvárta, a hadtengerészet új bizonyítékait szolgáltatva derekasságának és ama szívós kitartásnak, amely örvendtesen képes arra, hogy hivatásbeli hűségének legnehezebb próbáit is kiállja.

Kedves szükségét éreztem annak, hogy egy hosszabb, igen tartalomduan alakult időköz után hadtengerészetem közelében legyenek, ami az isztriai tengerpart mentén végrehajtott nagyobb gyakorlatok alkalmából Engem kiválóan kielégítő módon ment teljességbe, amely gyakorlatok a szárazföldi és a tengeri haderő közös működését a legtanulságosabb módon állították szem elé.

Ezen gyakorlatoknak alapos tervezéseért, előkészítéséért és keresztülviteléért, valamint valamennyi kiképzési ágban teljesített derék szolgálatokért úgy a hadtengerészet, valamint a hadsereg és a honvédség valamennyi résztvevő törzsének, a parancsnokoknak, a tiszteknek és a legénységnek legteljesebb elismerésemet fejezem ki.

Örömet kiemelem, hogy ama benső összműködésben és valódi bajtársi érzésben, amely valamennyit lelkesítette, biztosítását látom annak, hogy hadtengerészetem, szárazföldi haderőmmel szorosan egyesülve, a hazai partot — ha ez valaha szükségessé válnék — eredményesen fogja megvédeni.

Polában, 1902. évi szeptember hó 4-én.

Ferencz József, s. k.

Itt említjük meg, hogy ő Felsége *Ferdinánd* trónörökös tengernagygyá nevezte ki a Polában folyó hajóhadgyakorlatok alkalmából!

A bán meenesztése.

A bécsi »Información« a következőket írja: A zágrábi zavargások tarthatatlanná tették gróf Khuen-Héderváry állását. A bán politikai pályája véget ért. Beavatott körökben a bán közeli lemondásáról beszélnek. A zágrábi események babizonyították, hogy gróf Khuen-Héderváry husz éves kormányzása alatt a magyarok elleni gyűlölet csak fokozódott Horvátországban. A bán utódjául Josipovics volt minisztert emlegetik, a ki a Bánffy miniszterium utolsó heteiben tanúsított korrekt magatartása miatt szimpátiát kellett a magyarok között. Joggal utálnak arra most, hogy Khuen-Hédervárynak közvetlen elődje, báró Ramberg tábornoszernagy, a ki annak idején ideiglenesen vezette Horvátország ügyét, a magyar-horvát viszonyok javítása dolgában nagyobb sikereket ért el, mint a mostani bán hosszú hivataloskodása alatt.

A búrok a jövőben.

A búr tábornokok nem értek el Londonban semmit. Chamberlain nem akart kötelező ígéreteket tenni semmi irányban. Most kitűnik, hogy a búr vezérek a többi között azt is követelték, hogy a fogoly búrokat hűségesskü letétele nélkül is engedjék haza. Ebbe Chamberlain semmi szín alatt sem akart belemenni. Jelenleg még mintegy 30.000 búr fogoly van a különböző angol gyarmatokon, akiknek hazaszállítása még hosszú időt fog igénybe venni. Lord Roberts egy újságíró előtt egész optimistikusan nyilatkozott a délafrikai helyzetéről. Szerinte ezentúl a háborúnak még csak lehetősége is ki van zárva.

Hirek Franciaországból.

— Francia lapokból. —

Franciaországnak még mindig a nantesi hadbíróági ítélet képezi a szenzációját, a mely ítélet fölmentette az engedetlenség vádjá alól Saint-Rémy alezredest, a ki annak idején lelki-

ismeretére hivatkozva, megtagadta az apácák kiűzésében való közreműködést. A tisztességes lapok mind a legnagyobb elismeréssel írják a nantesi hadbíróság független meggyőződésének eme csattanós bizonyosságáról s meg vannak győződve, hogy ez is közre fog működni a szabadkőműves kormány vandalizmusának csillapulásához.

Vannak viszont lapok, a melyek természetesen dühöngenek az ítélet miatt s felhívják a kormányt, hogy ha már nem változtathatja meg az ítéletet, legalább torolja meg azt.

Igy vélekednek bizonyos francia körök a bírói függetlenségről.

Egyébiránt, hogy ez a terrorizálási vágy a bírósággal szemben régibb keletű a francia kormányzatban, annak érdekes bizonyosságát adja a *Gaulois* most egy régibb eset felrészítésével.

Párisban évek előtt egyik bíró olyan végzést hozott, mely alaposan keresztülvizsgálta egyik magasabb hivatalnok kalkuláit.

A mint a végzést megbotta, másnap képből kikelve rohant fel hozzá az illető tisztviselő.

— Uram! támadt reá. Mielőtt ezt a végzést meghozta, miért nem kért tőlem tanácsot?!

— Uram, nekem kötelességem tiszteletet szerezni a törvénynek s akkor én csak lelkiismeretemről kérek tanácsot és csak kötelességemet ismerem.

A főhivatalnok epésen jegyezte meg:

— Látom már, kivel van dolgom.

— A köztársaság bírójával; volt az önéretes válasz.

Szerencséje Franciaországnak, hogy elvult kormánya és szolgálékü közigazgatási hivatalnokai mellett legalább bírósága független és hivatása magaslatán áll.

A hivatalnokokhoz méltó a világi iskolák tanítói és tanári kara.

A napokban három idősebb lelkész sétált a saint cloudi erdő felé s szembe találkozott a lanternei feasion egy csoport, 10—16 éves fiuval és leánnyal. A mint ezek az ősz lelkészt meglátták, egyszerre elkezdtek kiabálni:

— A csuhások! a csuhások!

val: volt-e fogantja ezeknek; vajjon egy-e az ember a törvényhozás hazáiban és az életben?

A Zsigmond királytól kezdett s Hunyadi Jánostól valamint Mátyás királytól szigorú, mondhatni merev következetességgel keresztül vitt eljárásnak az volt a következménye, hogy II. Ulászló és fia II. Lajos korában a pápai adományozások nagyon is megfogyatkoztak. Az e közel 40 évi korból huzára tehető az eddig ismert pápai adományozások száma. Vatikáni kutatásaink e számot növelték. Nem találtunk azonban egyet sem, mely a váradi egyházmegyére vonatkoznék; mert az esztergomi, kalocsai, egri, pécsi és győri egyházmegyékre vonatkoznak.

A mi azonban a javadalmaknak egy kézben való összehalmozását illeti, a mi ellen törvényeink ismételtlen tiltakoznak, a kor általános jellegéből kifolyólag már a váradi megyéről is szólhatunk.

Mint mindenütt országszerte, úgy Váradon is e kérdéssnél a legelőkelőbb nevekkal találkozunk. Mindannyian azért folyamodnak (supplicálnak) a szentszékekhez, hogy már élvezett javadalmuk mellé még egy, rendszerint több, vagy névszerint megnevezett vagy csak általánosan jelzett javadalmat a király adományából elfogadhassanak.

Egy olyan tiszteletreméltó névvel kell kezdenünk a sort, mint Kálmáncsehi Domokos, kit ura és királya kegye Ferkes Bálint halála után 1495-ben emelt a székesfehérvári prépostságból Szent László városának, Váradnak, püspöki székébe. Mint prépost a politikai alku-

vások mezéjén szerzett értékes babérokat, mint püspök a megyéjéről és híveiről való gondoskodással tette nevét emlékezetessé az utókor előtt. Várad püspöki süvegét 1501-ig viselte, mikor is az erdélyi egyházmegye kormányzását vette át.¹ Miként kortársa a dúsgazdag pécsi püspök, Erneszt Zsigmond,² vagy a hatalmas esztergomi érsek, Bakócz Tamás unokaöccsei: Erdődi János, Kétházi Pál után esztergomi nagyprépost,³ majd a zágrábi püspök,⁴ ez idő szerint a Szent Bölcseségről nevezett titeli prépostságura a bácsi megyében,⁵ Szatmári István, az ősrégi, állítólag még Géza fejedelem alapította⁶ Szent István vértanúról címzett társas káptalan prépostja Esztergomban⁷; Erdődi Pé-

¹ Bunyitay Vince, A váradi püspökség tört. I. k. 332 s. köv. II.

² A supplicatio a Dataria registáiban, T. 1026. f. 281.

³ Kollányi Ferencz, Esztergomi kanonokok, 122 l. ⁴ Fraknoi, Erdődi Bakócz Tamás élete, Budapest, 1889. 176. l.

⁵ A supplicatio a Dataria registáiban, T. 1095. f. 167.

⁶ Rupp, Magyarország helyrajzi története, Budapest, 1907. I. k. 6. l.

⁷ A supplicatio a vatikáni levéltárban, Dat. reg. T. 1905. f. 182. Rupp szerint Szent István prépostja ez időben Gosztonyi János. Azonban Kollányi már idézett, sok érdemű munkája után világos, hogy ez téves állítás, amennyiben Gosztonyi csak 1508-ban foglalja el e prépostságot. Téves azonban az az adat is, melyet ugyancsak Kollányi saját hibáján kívül Erdődi helyi Menyhért nyomán (Kutatásaim a római levéltárakban) említ, hogy t. i. *Zarmacsai* István lett volna a prépost. A most idézett supplicatio szavai oly világosak és tiszták, hogy kétségtelen, hogy a *Zarmacsai* név csak a *Szatmári* hibás olvasásából eredhetett.

ter, egri nagyprépost¹; vagy mint Bochkai Miklós, Mátyás királynak két ízben is követe a római curiánál,² ki egymásután s végül egyszerre, egy időben, egri kanonok, egri főesperes, mislei prépost, majd a veszprémi »Mindenszentek«-ről címzett prépostság ura³ s végül az egri várban létezett *Szent Péter Társas káptalan* prépostja⁴; ugy Kálmáncsehi Domokos is nagy szerénységét emlegeti a pápához intézett folyamodásában, melynek következtében püspöki asztala nem egyszer szükségét szenved, az állása megkövetelte fényvel meg nem jelenhetik.⁵ Pedig Kálmáncsehi országosan ismert, kitűnő gazda volt. 1479-ben Dóczy Orbán mellett őt emlegették mint leendő kincstartót;⁶ a váradi püspökséget ő juttatta új jövedelmi forrásokhoz, amennyiben a belényesi ezüst-bányákban ő kezdett ismét üzemeltetni, szerződésre lépve a bányák művelésében az idő szerint nagy tekintélynek örvendő Thurzó

¹ A supplicatio i. h. T. 1095. f. 227.; Schmitt, Epp. Agr. II. 203. l.

² Epistolae Mathiae Cordini ad Rom. Pont. Mon. Vat. Ser. I. t. VI. 240, 241.

³ Mindezt meglátnak a Dataria registáiban, T. 986. f. 117. és T. 1022. f. 270. A »Mindenszentek«-ről nevezett prépostság a veszprémi várban létezett. Élete ez idő szerint nagyon is mozgalmas, mert Bochkainak a pápai tekintélyhez kell folyamodni, hogy a jogilag elnyert prépostságot birtokába vehesse.

⁴ Schmit, Episcopi Agrieuses, II. 203. 204. Rupp, i. m. II. 4. l.

⁵ A supplicatio a Dataria registáiban, T. 1037. f. 114. 1497. július 15.

⁶ Bunyitay, i. m. I. 341.; Bonfini, Dec. IV. lib. V. p. 631.

Egyik pap felháborodott a neveltlenségen s a rakoncátlanok felé sietett. Egy részük rögtön szétszaladt, a másik pedig buzgón igyekezett tiltakozni.

— Nem én voltam! Én sem! Én sem!

A pap nem is volt másra kíváncsi, csak arra, hogy hova járnak iskolába?

— Abba az *állami* intézetbe ni...

Odanétek... pár száz lépésre az állami intézet ablakából a tanítók helyeslőleg mosolyogtak tanítványaik neveltlenségein.

Temesmegyei állapotok.

Aki behatóan foglalkozik a vármegyei adminisztrációval és megfigyeli annak ágazatait, melyek amint a fa százfélé futó hajszálerei hálóznak be, tartanak össze egy kis társadalmat, azt tapasztalja, hogy olyan formán vagyunk azzal, mint az ivóvízzel. Vegyük a legtisztább forrás vizet mikroszkopikus vizsálat alá, egy egész kis muzeumot állíthatunk össze annak tartalmából, a benne létező moszatokat, salakot illetőleg.

Hasonló bacillusok rejtőznek a vármegyei adminisztráció szervezetében is, melyeket általában nem vesszük észre, csak akkor, ha preparátumokat készítenek belőlük.

Es alig van vármegye, hol ne találkoznánk ezzel a jelenséggel, a különbség csak az, hogy egyik helyen hamarabb, másik helyen később jövünk rá. A közigazgatás egyszerűsítésének leghatalmasabb feladata ennek kiirtása és megvagyunk győződve, hogy erős kezekkel sikerülni is fog az.

Legveszedelmesebbek ezen visszaélések az olyan vármegyékben, ahol többféle nemzetiség él egymás mellett, így különösen a felvidékek és a déli vármegyékben.

A temesmegyei állapotokat nem egyszer tessük már szóvá, de ugyilátszik kifogyhatatlan az, a hasonló adatok szolgáltatásában. Így most ismét egy olyan esetről értesülünk, a mely éppen nem csökkenti azt a törekvést, mit annyiszor hangoztatunk.

Temesvármegye buziási járásának egyik községében Szirbován a románok új templomot akartak építtetni. A kultuszminiszter, hogy a szegény egyház szándékát előmozdítsa, a tél folyamán ingyen fit ajándékozott nekik az építés céljaira. A parasztok kiszámították mennyi téglát szükséges a templomhoz és elosztva maguk között, ők maguk kiegészítették és

elkészítették. Most már csak néhány száz forint hiányzott az építéshez.

Nem lévén pénzük, azon tanácskoztak, hogyan kellene összehozni azt a pár száz forintot. Ebben az időben járt le a bérletszerződése egy a falu határában elterülő közalapítványi birtokok. Elhatározták tehát, hogy azt együttesen bérbé veszik és maguk közt felosztva ingyen megművelik, jövedelmét pedig a templomépítésre fordítják. Ezért minden árlejtésen résztvettek, *magasabb ajánlatot* nyújtottak be, mint az eddigi bérlő és mégis a kath. alapítványi birtokot az eddigi bérlő kapta meg.

Hogy hol történt a tévedés és szándékos volt-e az, azt nem tudjuk, de annyi tény, hogy az ilyen eljárás éppen nem használ nekünk, mert csak ellenük szítja a nemzetiségeknek a magy is élesített tüzet. A szirbovai oláhok közt most nagy az elkeseredés, mert évekig várhatnak, míg valahogy felépíthetik templomukat, ahol *magyar nyelven* akarják dicsérni az Urat.

De megessett ennél különösebb dolog is Temesmegyében. A hivatalos lap egyik múlt heti számában árverés volt kitűzve egy egész község ellen. A napilapok is foglalkoztak ez ügyvel és inkább kuriozum képen említették fel, de azt senki sem tudta, hogy tulajdonképpen miért is akarnak hát egy egész községet elárverezni mindenestől.

Mi utána jártunk a dolognak és megtudtuk. *Klópódia* községben oláh, szerb, német és magyar ajku lakosság van. A vidéken az érdekelt birtokosság viczinális vasutat építtetett, amely arra kanyarodik, amerre egyegy földesúrnak birtoka elterül. Az érdekelték felszólították Klópódia községet is, járuljon hozzá a viczinális építéséhez.

A község vonakodott ezt tenni és kijelentette, hogy inkább nem kell neki vasút, de nem vesz olyan terhet a nyakába, amelyet nem tud elviselni.

Telt, múlt az idő, amidőn egyszer, ráheszélésre, vagy gyöngéd nyomásra, azt nem lehet tudni, csak hogy a község is hozzájárult a viczinális építéséhez 10.000 koronával.

Es amitől a szegény faluslak remegtek, az tényleg valóra vált — nem tudtak eleget tenni kötelezettségüknek. A vége pedig az lett, hogy az egész községre kiírták az árverést a hozzájárulási 10000 korona erejéig.

A klópódiak most öklökkel fenyegetik a viczinális, amely a nyomorúságot hozta rájuk. Es azóta folyton arról gondolkoznak, miért is kellett nekik hozzájárulniok, talán azért, mert a főispán birtoka a község határában fekszik?

A pozsonyi kiállítás.

Pozsony, szept. 8.

Tegnap nyílt meg a gazda és az érdeklődő közönség óriási részvéte mellett a Duna remek ligetében a II. mezőgazdasági országos kiállítás *Pozsonyban*.

Már a korai órákban óriási tömegek lepék el a Dunaligetere vezető utcákat és dacára, hogy elegendő szállító hajó és a nagyszabású Duna-híd elég könnyen hozzáférhetővé tette a kiállítást, percekig kellett várakozni, míg a Dunán át jutva a kiállítás kapujához élni lehetséges volt.

A sport pavillon helyiségében nyitotta meg *Frigyes* főherceg az ország kitűnőségeinek jelenlétében *magyarul* a kiállítást, az összes pavillonokat bejárva, a mely igen számos, úgy hogy a kiállítás megtekintetése a közönség részére csak a délutáni órákban volt lehetséges.

A kiállítás megnyitását *Szell* Kálmán miniszterrelők és *Darányi* képezték a fő mozgató erőket a gazdasági miniszterium összes tanácsosai jelentésében a felső Pozsony vidék mánásai és gazdaközönsége lelkes részvételével.

A maga nemében páratlan volt a községek nemzeti viseletben való felvonulása leg többje a községben lakó földes ur vezetése alatt saját zenekarával; több ezre tehető a községbeli kisgazdák száma.

Már az első nap oly tömegeket mozgatót a kiállítás területébe, hogy biteles adatok szerint meghaladta a 30.000 embert. A pavillonok elhelyezése a páratlan szépségű Duna-ligetben a budapesti milliennárius kiállítás mintájára készült. Legalább azt a benyomást teszi a szemlélőre tágas terei és mindenütt kényelmes árnyas fasoraival igen vonzóvá teszi a kiállítást, majd nem elfeledtetni, hogy vidéki város sétaterén van.

Hogy ily fényesen sikerült, mert sikerültnek kell mondanunk, két vezér férfinak van óriási része a helybeliek között, ezek egyike *Rovara* Frigyes, gr. Eszterházy Mihály uradalmi jószágkormányzója, a másik *Horváth* Jenő a pozsonyi g. egyll. zseniális titkára, a ki évek hosszú során tűnődött, tanulmányozta a különféle kiállítások rendezését. A szegedi is jó volt, de sem méret sem rendezettségre nézve nem hasonlítható a pozsonyhoz. Különösen a *mezőgazdasági ipar termény* összehozása az egyes megyék szerint bámulatot keltő úgy az egyes termény csoportozatok valamint a kiállított tárgyak rendszorozata.

Meglepő különösen a *házi ipar*, szalma, gyékény és fűzesszőfonás minden elképzelhető alakban, a mely a közéletben foroghat és használható, a kis kézi kosártól a kényelmes zsölleszékig, asztalok dobozok stb.

Az *állatkiállítás* tizennégy hosszú istállóban leginkább a nyugati marha van kiválóbb tenyészetekben képviselve. A vérbéli lovak és a nehezebb igás lóanyag kevésbé kielégítő. A nyugati szarvasmarha tenyészetben első helyet foglal a Szell Kálmán birtokán tenyésztett gyönyörű növendék jószágával.

A tenyész *sertések* legnagyobb tömegét *Biharmegye* szolgáltatta, ezek között a *nagyváradi lat. szerl. káptalan* gazdaságából felküldött tenyész anyag is kiváló elismerésben részesült.

Megemlítésre méltó még a gazdasági *gépkiállítás* csoportja, amely a hazai gyártmányok tömegét foglalja magában, ki valóságosan az összes megfelelő újításokat feltüntetve.

Jánossal.¹ Azzal a kéréssel fordul a Curiához, hogy egy esetleg megüresedő nagyobb javadalmat püspöksége mellett elfogadhasson. Adatok hiányában nem mondhatjuk meg, hogy melyik volt a javadalom.

Ezekben az években indul fényes pályájára a nagyműveltségű s a politika sikos talaján nagyon is otthonos Szatmári György kancellár, több prépostságnak, majd püspökségnek, köztük a váradiak is (1501—1501), birtokosa. Mint ifjú ember kerül a királyi kancelláriába, hol serény, ügyes munkálkodásával korán megnyeri koronás ura jóindulatát s rokon-zenvét, ki nem is farkodik hűséges szolgálatának megjutalmazásával.² Még világi ruházatban jár, egyelőre nem is gondol komolyan arra, hogy a papi pályára lépjen s már is ura a székesfehérvári, városon kívüli, szent Miklósról címzett prépostságnak.³ Mint korának gyermeke, eszméinek hódol, hatásuk alól ő sem vonhatja ki magát.

Alig birtokolta ugyanis egy évig most nevezett javadalmát, már is azért folyamodik VI. Sándor pápához, hogy jelenlegi prépostsága mellett még két más prépostságot vagy apátságot elfogadhasson.⁴ Adataink azt bizonyítják, hogy ebbeli törekvései sikerrel jártak.

Egy év múlva ugyanis ugyanezen Szatmári György már mint erdélyi prépost szerepel

a római Curiában.¹ Az 1500. országgyűlés pedig arról tudósít, hogy ura volt a budai felhívvekről nevezett prépostságnak is.²

Miként a főpapok, úgy a káptalanok mint testületek, s a káptalanok tagjai, a kanonokok, sőt a kisebb javadalmak is gyakran fordulnak Rómába, hogy újabb javadalmat elfogadhasanak.

Igy az esztergomi káptalan nyolcz év alatt négyszer fordul VI. Sándorhoz, hogy a Kanizsai János alapította, s ugyancsak tőle gazdagon javadalmazott Nagybaldogasszony kápolnája a székeskáptalan javadalmaival egyesíttessék. Még II. Gyula pápát is foglalkoztatják, ki ismételtlen adja a kért helybenhagyást. Hodromi Bertalan a veszprémi és modrusi káptalanok tagja azért supplicál, hogy még Erdélyben is elfogadhasson egy prokurátorságot. Dombai Imre pécsi kanonok még egy kanonoki javadalmat kér. Eppen így, hogy Váradra térjünk, Bagaméri János, a sokat utazott, tanult, Rómában s a Szentföldön is megfordult váradi kanonok is még egy kanonoki javadalom szabad elfogadhatását kérelmezi.

¹ U. o. T. 1058. f. 294.

² 1500. XXX. t.-cz.

¹ Bunyitay, i. m. és h.; Kereszturi, Compendirsa descript. ep. varad. I. 261.

² Bunyitay, i. m. I. 348. l.

³ Vatikáni levéltár, reg. suppl. S. 1004. f. 23.

⁴ U. o.

A kiállítás naponként este hatkor zárul, a mikor is óriási közönség lepi el a korzókat, a 48 kataszter hold belső területek majdnem minden részében katonai- és cigányzene játszik. Egész villany fényárban uszik a kiállítás területe.

Végül nem szabad elfelednem, hogy a kiállítás egész megteremtése az orsz. gazd. egyll. keretében Förster Géza igazgató alelnök, Rubinek Gyula és Szilassy Zoltán főtitkárok érdeme, a melynek előkészítésében fáradhatatlanul buzgólkodtak.

A gazdaközönség hálás elismerésével tüntette ki őket már itt, a mit igen ki is érdemeltek, mert a foglalkozás körénél göröngyhöz kötött gazdát a gazdasági viszonyok vidékenkénti alakulásával ismeretségbe hozza egy-egy ily kiváló kiállítás.

Kacsvinszky Andor,

a kiállítás II. főcsoportjának bíráló-bizottsági tagja.

UJDONSÁGOK.

Erzsébet királyné napja.

Nagyasszonyunk halálának immáron negyedik évfordulóján zárandokolt tegnap Nagyváradi kegyeleti közönsége a székesegyház homályos boltjaiba, hogy kérje az eget Urát, adjon nyugalmat az ő sokat szenvedett nagy lelkének. Annak az angyali jószág léleknek, a ki szeretetének oly nagy részét pazarolta mi ránk.

Tegnap is összegyűlt hát Nagyváradi intelligenciája a gyász harangok lüktő szavára.

A gyász misét Vinkler József püspök, nagyrépost mondotta.

Testületileg megjelent a város és megye tisztviselő kara, a 37-ik és 4-ik honvéd gyalogezred és a huszár, tüzér ezredek tisztikara, a középiskolák ifjúsága tanáraik vezetése alatt.

Ott láttuk a város és megye tiszti karából Beöthy László főispánt, Rimler Károly polgármestert, Szunyogh Péter alispánt, Bordé Ferenc és Papp János főjegyzőket, Lukács Ödön, Darvassy Lajos tanácsosokat, továbbá a premontréi tanári kar élén Novotny Alfonz igazgatót. Egyébként számosan jelentek meg a testületeken kívül is leróni a kegyelet adóját Nagyasszonyunk iránt.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 kr-ért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.

* A városi közgyűlés. A mai városi közgyűlésre két póttárgy került még. A nagyváradi kereskedelmi csarnok, mint a közép kereskedelmi iskola fenntartója, oly értelmű kérvényt adott be tegnap a törvényhatósághoz, hogy az eddigi évi 3000 korona segélyt a város emelje fel 4000 koronára. A másik póttárgy pedig Fassie Sandor rendőr-alkapitány szabadság iránti kérelme.

* Alapítvány a magyar írók segélyegylete javára. Fassie Tódor a csékei kerület orsz. képviselője néhai rotaresti Dobsa Lajos örökösei, nevezetesen özvegye szül. garamszegi Géczy Gizella és leánya rotaresti Dobsa Margit férjezett bernátfalvi és sztrifai Bernáth Zsigmondné nevében, néhai Dobsa Lajos 400 koronás alapítványának 2000 koronára emelése végett 1600, és a két örökös együttes alapítványa gyanánt 1000, összesen 2600 koronát fizetett ma a Magyar földhitelintézetnél a magyar írók segélyegylete javára.

* A vámügy a közgyűlésen. A vámügyből kifolyólag az elbocsátás ellen felebbezést adott be Becskay Artur volt vámfelügyelő, a melyet a mai közgyűlés tárgysorozatába kitűzött a városi tanács. Becskay Artur ügyét áttette a polgármester a kir. ügyészséghez, ahol a vizsgálatot közelebb már befejezik s vádtanács elé kerül a dolog. Becskay Artur éppen ez okból kérvényt intézett a törvényhatósághoz, amelyben kéri, hogy felebbezését ne tárgyalják addig, amíg a bíróságnál nem döntenek az ügyben.

* Magyar tanárjelöltek Romániában. A budapesti pedagógium harmadéves hallgatói a közoktatásügyi miniszter támogatásával tanáraik vezetése alatt minden évben nagyobb tanulmányutat tesznek. A mennyiség- és természettudományi szakcsoport végző hallgatói augusztus 31-én indulnak két hétig tartó kirándulásukra dr. Vangel Jenő, Kocz Ferenc és dr. Kovács János tanárok vezetése mellett. Szeptember elsején érkeztek Orsovára hajóval, a honnan egy napi kirándulást tettek a Kazánszoros hegyei közé. Megtekintették és gyűjtést rendeztek a Veteráni, Denevér és Panikova barlangokban és a Mrakonia-patak völgyében. Érdekes, hogy ez alkalommal az ablepharus panonicus (panoniusi mészke) egy példányát is megtalálták, holott a kis gyíkforma állat majdnem kizárólag csak a budai hegyeken él. Egy napot töltöttek Herkulesfürdőn és 4-én Bukarestbe indultak. Ötödikén reggel érkeztek Bukarestbe, a hol nagyon szívesen fogadták őket. A város rendőrkapitánya egy tisztviselőt adott melléjük állandó kísérőül. A kirándulók megnézték a Pasteur-intézetet, amelynek igazgatója Babes tanár, a ki a magyar állam költségén tanulmányozta Párisban három évig ezt az intézményt. Az intézet pathológiai és bakteriológiai osztályai mellett leköltözték a hallgatók figyelmét. A kirándulók alig győzték bámulni Oláhország kulturális intézményeit. Tudják az oláhok jól, hogy a jövő az iskolától függ. Magozták még a muzeumokat, különösen a zoológiai muzeumot. Azonkívül elmentek a nevezetesebb középületekbe, a melyek mind pazar fényvel és pompával épültek. Megnézték a templomokat, az egyetemet, a klinikát, a takarékpénztárt, a posta és táviróhivatalt, a képviselőházat, a királyi palotát és a boulevardokat. Este az egyetemi tanárok bankétet rendeztek a tisztelőkre. Másnap reggel Predealra ment a társaság. A román vasúttársaság egész Romániában fél vasúti jegyet és külön kocsi bocsátott rendelkezésükre. Predeáról Tömösig gyűjtéssel egybekötött gyaloglást rendeztek és végre este Brassóba értek. 7-én megnézték a Cecke és Brassó város nevezetességeit, 8-án pedig már tovább mentek Kovásznára és Kézdivásárhelyre. Kézdivásárhelyről Bálványosföldre, a torjai barlanghoz, Bikeszadra és a Szent Anna tóhoz mentek, a hol három napot kizárólag a gyűjtésre fordítanak a kirándulók. Utba ejtik még Tusnádot, Agostonfalvát és Kolozsvárt. A társaság 16-án reggel tér vissza erről a szép tanulmányutáról, a melynek sikereért a közoktatásügyi miniszter és Semsey Andor ismert tudós maczánást illeti köszönet, a kik anyagi támogatással lehetővé tették a kirándulást.

* Megcsonkított holttestek. Förtelmes eset tartja izgalomban Csepreg község lakosait. A múlt hónapban ugyanis Csepregen elhalt Bartos Ferenc odaváló legény, akiről azt állították, hogy mérgezés következtében halt el. A feljelentésre a vizsgáló bíróság ki szállott a helyszínre és a halottat kiásatták. Amint a hullát kivették, a társaság megdöbbenve vette észre, hogy a halott lábai czombtöbben és a karjai le voltak vágva és hiányoztak. A felfedezés után rögtön megindították a nyomozást s két napi erélyes puhatólás után megállapították, hogy Csereveny Miklós temetőcsősz és sógora Sikra Bálint éjjelenként kiásták a frissen eltemetett halottakat, azokat megcsonkították és a levágott testrészeket a sertéseknek adták. A borzalmas hír hallatára a nép összefutott a temetőben s a kinek halottjuk volt,

követelték azok kiásását és megvizsgálását. A bírósági kiküldöttek eddig hulla csonkítást állapítottak meg, de hogy még lesz-e több, azt a további vizsgálat fogja megállapítani. Csereveny Miklóst és feleségét továbbá Sikra Bálintot és feleségét, mint akik részeseek a dologban, a vizsgálóbíró rendelkezése letartóztatták. A nyomozást tovább folytatják.

* Farkasok találkozója. A pozsonyi kiállítás bankettjén úgy hozta a sors, hogy Farkas Imre, a »Neues Pester Journal« munkatársa egy Farkas Geiza nevű ur mellé került az asztalnál. Persze illendőség szerint mindjárt a vacsora kezdetén bemutatkoztak egymásnak.

— Farkas! — mondta az Imre egy s-sel.

— Farkas! — viszonzá a Geiza legalább is három s-sel.

Összenéztek, keresték a — rokonvonalakat. De biz azokat aligha lehetett fölfedezni. Farkas Imre alacsony, tömzsi ember, gunyosan mosolygó arccal, Farkas Geiza ellenben marcsona alak, büszke dzsentri-arccal.

Eleinte meglehetősen hidegen ültek egymás mellett, de a bor és a Farkas Imre jókedve csakhamar megtörte a jeget. A Geiza a pezsgős pohárát odakocoztatta az Imréjéhez és nyájasan mondta:

— Hunczut az uri Legyünk pertu!

— Jó! Szervusz!

A Geiza mindjobban összeszerelmesedett az Imrével. Végül dagadó keblére vonta és áradozva mondta:

— Te pajtás! Nem vagyunk mi rokonok?

Farkas Imre nyugodtan válaszolta:

— Ha téged is Fleischmannnak hívtak azelőtt, akkor talán rokonok vagyunk!

* A keresk. iskola a kolozsvári Mátyás-ünnepen. Hazafias, érületének adott kifejezést a helybeli kereskedelmi iskola vezetősége akkor, a mikor elhatározta, hogy a nagy nemzeti király lovasszobrának Kolozsvárott október hóban tartandó teleplezésén az intézet testületileg részt vesz. Ez elhatározást az igazgató dr. Kovács S. János már tudatta az ünnepély rendezőségével és egyúttal azt is, hogy a küldöttség, mely tanárokból és növendékekből lesz összeállítva, díszes koszorút fog helyezni az igazságos Mátyás szobrára.

* A fürdővonatok beszünt-tése. Hiába fejeztük ki te nap abbéli reményünket, hogy a közúti is követi a magyar állam példáját s e hó végéig fenntartja a közlekedést. Csalódtunk a közúti buszokkal is. O nem tekint a közönség érdekére semmit Beszünteti a közlekedést. Erről a következőkben értesíti a közönséget: A közúti vasut a magy. kir. államvasutakkal kötött szerződése értelmében a Nagypiac-térről indított helyi- és fürdői vonatot f. hó 15-ével beszünteti. A »Vásártér«-ről induló vonatok tehát f. hó 15-én, hétfőn közlekednek utoljára. Kiváló tisztelettel: N.-Várad közúti vasut.

* A Ferencz József katasztrófája. A elsüllyedt hajón egy vagon új zsák volt, azonkívül sok gyorsáru és személypodgyász. Ez mind odaveszett. Szemtanuk megerősítik, hogy a Ferencz József a pontot elhagyva, rendes úton haladt és szabályszerűen jobbra tért ki, tehát a román hajó a hibás. Ha a Ferencz József-nek csak fél perczel hamarabb sikerül ellengőzzel hátrahúzódnia, a román hajó menthetetlenül nekiszalad egy pillérnek és az süllyed el. Így azonban a román hajó neki ment a magyar hajónak és odanyomta a pillérnek. Ez az első eset, hogy ilyen óriási jármű teljesen elsüllyedt a Dunán. Rendesen a hajónak vagy eleje vagy fara kilátszik még a vízből és gyors segítséggel el lehet vontatni. A Ferencz József azonban teljesen elsüllyedt. Vagy két hétig fog tartani, míg a hajó kiemeléséhez szükséges eszközöket előteremtik, csak azután foghatnak hozzá a munkához. Azt mondják, hogy a hajó süllyedés közben iszonyuan recse-

gett, a miből azt gyanítják, hogy kettő törött. Ez esetben már csak ócska vasnak lehet használni és legfeljebb némely részét lehet új hajó építésénél felhasználni. A biztosító társaság és a román hajózási vállalat között óriási pör várható.

* **Véres dráma.** A Kalocsához közel eső Foktő községben folyó hó 8-án éjjel véres dráma folyt le Rapcsányi tanító házában. A tanító cselédjét, Vén Katalint, hajnali 4 órakor lopva felkereste Ajandi Károly odavaló módos gazdagyerekek. A fiatalok régóta szerették egymást, de a legény szülei hallani sem akartak róla, hogy fiuk a szegény cselédleányt vegye el. A fiatalok tehát elhatározták, hogy a halálban fognak egyesülni. Így írta meg ezt Vén Katalin egy hátrahagyott levelében az édesanyjának. Ajandi úgy bajtotta végre a közös tervet, hogy előbb a leányt lötte mellbe, aztán önmagára fordította a fegyvert. A legény rögtön meghalt, de a leány még a halállal vívódik. Felépüléséhez nincs remény.

* **Az 500 perzentos uszolás.** Végre valahára kapunk a rendőrségtől értesítést a páris-utcai uszolás ügyéről. Mint értesülünk, a bűnügyben *Fapolczy* Ferencz bűnügyi kapitány a vizsgálatot befejezte és az összes nyomozati iratokat tegnap délután áttette a királyi ügyészséghez. Ideje is lesz már, hogy mentül előbb végét vessék a tárgyalásoknak és elvegye méltó büntetését annyi sok szegény ember tönkretévéért.

* **Az operáció.** Párisban sokat kaczagnak most a következő eseten:

Nétalon, a híres operatőr orvostanárt sürgősen hívták egy gazdag bankárhoz, a kin operációt kell végeznie. Képzelték azonban Nétalon meglepése, a mikor a páciens a fürdőszobában találta és arra kérte az orvost, hogy vágja ki — a tyukszemét. A tanár egy perczig fintorgatta az orrát, aztán egyet gondolt és letérdelve a bankár elé, hozzá fogott az operációhoz.

Másnap a bankár a következő számlát kapta a tanártól:

„Egy operációért . . . 6000 frank.”

Most a bankáron volt a meglepetés sora és kijelentette, hogy ennyit nem fizet.

— Bocsanat, — írta vissza Nétalon. Az orvos nem tyukszemvágó; és ha az operáció nem is ér meg 6000 frankot, de megér önnek annyit a — lezke.

Mit volt mit tennie, a bankár megfizette a 6000 frankot.

* **Meghusult betörés.** Mindenfelé elterjedt tegnap a hír városunkban, hogy az elmúlt éjjel a nagypiaczteri *Ullmann* házában levő postahivatali kirabolták és alapos fosztogatás után a rablók elmenekültek. A hír nagyon tulzott volt, a mennyiben — bár igaz, hogy megkísérelték a betörést — a szolgálatot teljesítő rendőr meghusította a betörő szándékát. A való tényállás a következő: Elmúlt éjszaka 12 óra tájban Kovács László járőr szolgálatot teljesítő rendőr a Nagypiaczteren az *Ullmann* házában levő postahivatali ajtójában egy eddig ismeretlen nevű egyént tetten ért, a mint az a posta ajtóját fel akarta törni. A tetten ért betörő két nagy kalapács és egy vasfogó hátrahagyása után — megijedvén a feléje közeledő rendőrtől — a kezében levő feszítő vassal futának eredt és a Nagypiaczteren a László-malom felé elmenekült. A hátrahagyott szerszámokból a tettes kilétét eddig már megállapította a nyomozó bűnügyi rendőrtisztviselő, ki is a tettes elfogatása iránt megtette az intézkedéseket.

* **Tömeges eltűnés.** Ujabbán nagyon lábra kapott a serdülő gyermekek között a szülei háztól való eltűnés. Most ismét több ily esetről értesülünk. Az Ugrához tartozó Szilas pusztáról *Monori* Mihály 16 éves fia, továbbá Rákosi Lajos 13 éves Lajos fia eltűntek. Hasonló eset történt Kötgyánban. *Lőrincz* Jakab ot-tani lakos *Lőrincz* nevű édes — és *Rosinger* Ede nevű mostoha fia egyszerre eltűntek

szülei háztól, a nélkül, hogy valaki tudott volna elhatározásukról. A kétségbe esett apa hosszas utánjárás után annyit megtudott, hogy a két fia Iglóig vasuton utazott, de onnan nyomuk veszett. Most mind a négy eltűnt fiut körözik.

* **Halálozás.** Részvétellel vesszük hírét a gyásznak, mely *Giraud* Arpad alkaptányt érte édes anyja elhunytával, miről a család a következőket jelenti:

Fájdalomtól megtört szívvel tudatják felejt-hetetlen édes anyjuk özv. dr. *Giraud* Otomárné, szül. Truchlász Mária-nak folyó hó 9-én, éjjeli fél 11 órakor, rövid szenvedés után történt gyászos elhunytát. A megboldogult drága halott földi maradványai folyó hó 12-én, délelőtti fél 10 órakor fognak az áldás-utcai 13—306. sz. háznál a róm. kath. anyaszent-egyház szertartása szerint beszenteltetni és a Premontrei-rend templomában megtartandó gyász szentmise bemutatása után a nagyváradi-olaszi temető családi sírboltjában örök nyugalomra tételni. Mely végtisztességtételre az elhunyt rokonai, barátai és ismerősei tisztelettel meghívotnak. Nagyvárad, 1902. szeptember hó 10-én. Áldás és béke legyen áldott porai felett! *Giraud* Vilma, *Giraud* Arpad és az összes rokonság.

x **Zeneestély a Rimanóczyban.** Ma érkeznek haza Borszékéről a nagyváradi fiatalság kedvelt cigányai: a *Bura* testvérek bandája s még ma este hangversenyeznek a Rimanóczy-szálló éttermében.

EGYESÜLETEK.

A Kath. Kőr választmányi ülése.

A helybeli Kath. Kőr igazgató választmánya tegnap tartotta első ülését a nyári szünet után. A gyűlésen *Palotay* László prelátus elnökölt, jelen voltak *Dús* László al-elnök, *Grócz* Béla, *Gálbory* Sámuel, *Gabriely* Lajos, *Bereczky* Géza, *Tóth* Márton, dr. *Vucskics* Gyula, *Stark* Gyula, *Weidlich* István, *Kádár* János, id. *Jelinek* Ferencz és dr. *Imriék* Gusztáv titkár.

Egyleti titkár jelentést tett a vakációban beérkezett iratokról, melyek közt legfontosabb az októberi kath. nagygyűlésre szóló meghívás. A választmány báró *Gerliczy* Ferencz és *Palotay* László elnököt kéri fel, hogy a kört a szövetségi nagygyűlésen képviseljék s egyuttal felhívja a tagokat, hogy minél többen jelenjenek meg a nagygyűlésen, — a titkárt pedig megbízta, hogy küldje meg a központnak az évi jelentést.

A folyó ügyek elintézése után új tagokul felvették *Zsálik* Privát irgalmasrendű áldozárt és *Bumbera* Imrét.

IRODALOM.

Az orvosképzés új rendje Magyarországon és külföldön. Irta: *Grósz* Emil dr. A modern kor reformeszmái közt egyre imponálóbb erővel tör elő az a követelés, hogy az egyetemi oktatás a kor igényeihez képest színvonala tekintetében emelkedjék. A reformok különösen arra irányulnak, hogy a vizsgálati rend újjászerveztessék. A jogi vizsgarend általános megvitatás tárgya volt a saj-tóban s így azt a magyar közönség jól ismeri. Annál kevésbé ismerős a nagy közönség egy másik, hasonlóképp fontos reformmal: az új orvosi vizsgálati renddel, holott ez is épp oly lényeges és nagyszabású reform, mint az, a mely a jogászok vizsgáit szabályozza.

Nagy szolgálatot tett ennél fogva az ügynek dr. *Grósz* Emil egyetemi tanár, a mikor a nagy közönség számára röviden összefoglalva meg-áirta az orvos képzés új rendjét, még pedig

nemcsak Magyarországra, hanem Ausztriára, Német és Franciaországra való tekintettel is. A tanulságos és érdekes összehasonlításból kitűnik, hogy a mi orvosi szigorlati rendtartásunk egyáltalán nem marad el a külföldiek mögött, sőt azokat több tekintetben felül is haladja. A füzet végén van 3 táblázat, a melyek kimutatják a 3 állam orvosi képzésének menetét, a szigorlatok tárgyait és azok díjait.

Az érdekes és hasznos könyvet ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Igazságszolgáltatás.

Tolvajnak nevelt árva. Hebristyán Annát egy kegyelemből tartotta Andriko Gábor, a ki maga is nyomoruságban éldegélte napjait. Bizony sokszor úgy megszorultak, hogy mit volt mit tenni, Hebristyán Annát lopni küldte. Ó aztán egyet-más élelmi szerezket loptodott össze.

Ezért került tegnaptörvényesék elé Hebristyán Anna gyámjával együtt, akit orgazdasággal vádoztak, egy-egy havi fogházat kaptak mind a hárman, Hebristyán Anna, Andriko Gábor és a felesége.

REGÉNY-CSARNOK

Tüzzel-vassal.

Irta: *Sienkiewicz* Henrik.

78.

Szétáezett lovagjai között, azután intett Volodyjovskinak.

— Végy magad mögé ötszáz lovas-t és Slotonson át vágass Prohorovkába. Ne kimé-lyétek a lovakat, mert aki megsadadítja a leányt, annak jutalmul Jeremisokát adom hű-bérbjóságul.

Volodyjovskij elrohant.

— Mi pedig Lubniebe megyünk, de Rosle-gin át.

Kis idő multán megindultak szép hadi-rendben a seregek: mint valami nagy csillagó pikkelyes kigyó, úgy haladt végig az ország-nton a haterer panczéios vitéz.

A malomnál rettenetes látvány várt rájuk. A nagy kerék fogain lógott a kozák küldöt-tek feje, míg egy kis domb tetején a karón vergődött Sukha-Rukha. Rettenő kínjai daczára is élt még, szemei irtózatoss pillantással mered-tek az előtte elvonuló lengyelekre. Mintha ezt mondták volna:

— Verjen meg az Isten titeket és a gyer-mekeiteket és az unokáitokat is tizediziglen az én sebeimért, az én kínjaimért, az én kiomló véremért. Vesszen ki a nemzetiségetek, sza-kadjan rátok minden csapás és ne legyen nyugodt az életek és a halálotok se legyen békesseges.

Egyszerű, durva kozákember volt, nem biborruha fődte vagy aranyos palást, hanem kopott zseke, nem a kazamaták mélyén, hanem az Isten szabad ege alatt a karón érte a halál, de ez a halál és ez a kín mégis dicsőséggel és fénynyel vette körül az alakját és szeméből oly erővel villámlott elő a gyűlölség, hogy az arravonuló borzongva értették meg tekinté-nek néma beszédét.

A déli nap odasugárzott aranyos fénynyel a dombra, ahol a karó tetején vergődő alak mintegy trónon ülve nézte a lábai alatt elvonu-lókat.

A herczeg meggyorsította a lova lépését, mikor előtte elhaladt, a többiek is borzongva fordították félre a fejüket.

Keresztet vetett feléje a prépost.

Egy fiatal huszárgyerekek pedig kiugratott a sorból, föllovagolt a dombra, a kinlódó tatár homlokára illesztette a pisztolyát és egy lövés-sel megölte.

A harczedett katonák megborzongtak a lövésre és szánták a fiatal huszárgyereket. Emberies dolog volt, amit könyörületből cse-lekedett, de a katonai rend ellen súlyosan

vétett véle. Az ilyen dologban pedig a herceg nem értett tréfát és rettenetesen büntette a mulasztókat.

A herceg azonban nyugodtan lovagolt tovább és csak este hívatta a huszárgyereket. A szegény fu féltoltan támolygott a herceg elé, a legrettenetesebb haláltól remegve.

— Mi a neved? — kérdezte a herceg.

— Csalsenki! dadogta a fu.

— Te lőtted fõbe a kozákokat?

— Igen, én.

— Miért tetted?

— Nem tudtam annak a szegény embernek a kioldását nézni.

A herceg most így szólt és szava nem volt haragos:

— Majd ha látni fogod, hogy mit művelnek a mi testvéreinkkel az õ fajtájabeliek: elhagyja szivedet az irgalomnak és a szánakozásnak az anyyala. Amiért azonban szánakozásból és irgalomból a saját életedet kockáztattad: jutalmat adok érte. Tíz aranyat fizessen néked akincstárnok s ezután testőreim közé fogadjak.

VII.

Ké-õ este, holdvilágnál érkeztek a csapatok Roslogiba. Skrzetuskit akkor már fölírta rettenetes kábultságából imája hatalmával a prépost s most körülvették õt a bajtársak és vigasztalták õt, legkivált Longinus, aki a Skrzetuski csapatában szolgált s nemcsak a csatákban, de a sirásban és sóhajlásban is hű társa akart lenni. Fogadalmat is tett nyomban.

— Holtomiz bõjtölmi fogok keddenként, hogy az Isten megsegítse az én szegény pajtásomat.

Skrzetuskit aztán a herceg elé vezették, aki tárt karokkal lépett elébe. A kapitány hangosan zokogva elébe akart borulni, de Jeremiás mellére ölelte és megcsókolta, miközben az õ szeme is könnyekkel telt meg.

— Mintha az elveszettnek hitt fiam kerülné meg, oly örömmel ölelek a keblemre. Hordozd kitarással és az Istenbe vetett hittel keresztedet és gondold meg, hogy nemsokára ezeken és ezeken lesznek osztályos társaid a fájdalmakban, akik hitvestársakat, gyermekeiket, szülõiket, rokonaikat és barátjaikat siratják és a fájdalom e tengerébe, mint egy kicsi csõpp az Óceánban, elvész a te fájdalmad. Aki férfi és aki szereti a hazáját, az most megtagadja sajtó szívével a közösséget és megy, hogy mindannyiunk édes anyját, honunkat megvédjé. És akkor vigasztalást talál vagy a gyõzelem édesességében, vagy a csatateri halál dicsõségében, amely örök üdvösséget szerez számára odafõnn az égben.

— Amen, mondta rá a pap.

— Halottnak ha tudom szerelme net: nem sirnék utána.

— Sirasd csak õt és siratjuk mi õt veled, mert hiszen nem pogányokhoz, nem tatárokhoz jöttél, hanem bajtársaidhoz és testvéreidhez, akik együtt éreznek veled. Ma együtt sirunk, de aztán holnap együtt is harcolunk.

— Harczolni fogok, mint az oroszlan, de vigasztalást nem találok soha. Nélküle az életem sivár. Ugy fáj itt, meg itt.

A homlokához és a szívéhez kapott a szegény Skrzetuski és összeszorította a fogát, mert nagy és nehéz sóhajások srakadtak föl a mellébõl.

A prépost jószágos szigorúsággal tette fejére a kezét.

— Azt mondottad: légyen meg a te akaratod, Istenem!

— Azt mondottam. Meg is hajtom a fejemet elõtte, de a fájdalmamat nem tudom megcsillapítani.

Õ visszafojtotta könnyeit, de a többiek szemét elfutotta a víz. A herceg vigasztalta a lovagot.

— Nincs is voltaképpen veszedelem, mert hiszen Bohun egymagában volt, amikor a wassilovkai õrséget megrohanta.

Skrzetuski szemében fölillant a remény sugara. Olyan gyõnge volt azonban már a szegény lovag, hogy ezt az újabb rázkódtatást nem bírta el s végigest a padozaton. Longinus támogatva föl, lefektették, ápolták, s örömmel látták, hogy az a kis reménysugár is visszaadja nyugalmát és erejét. Borral kínálák

de õ visszautasította az italt, annál többet ittak aztán hajtársai szívesen megmenekülésének az öröme. Faggatták is, hogy mint folyt a sora a fogságban, mit látott az ellenség táborában, s baráti beszélgetésben találta õket a hajnal is.

(Folyt. köv.)

A politikai helyzet Fokföldön.

London, szeptember 10. A Times jelenti Fokvárosból: Fokföldön a politikai helyzet változatlan. Sprigg miniszterelnök, a miniszterium és a haladópart között két ízben tanácskozások folytak, de ezek a tárgyalások csak még jobban kiéleltették az ellenéteket.

A haladópart az egyetértés érdekében hajlandó volt engedelmekre, de Sprigg egy jótányit sem engedett mostani pozíciójából.

Ismételten kijelentette, hogy nem fog olyan törvényjavaslatokat benyújtani, amelyek a felkelõk ügyeivel foglalkoznak és a fegyver- és lõszer-behozatalt szabályozzák és a legközelebbi általános választásokig nem tesz semmiféle intézkedéseket a kerületek új bõrszáására nézve. Ilyen körülmények között a meg egyezés lehetetlen.

Fokváros, szept. 10. A parlamentben Sprigg miniszterelnök a költségvetés tárgyalása során beszédet mondott, amelyben azt fejtegette, hogy a tervezett vasutak nemsokára ki fognak fizetõdni.

A vasutak az utolsó tíz esztendőben 10 millió fontnyi tiszta nyereséget mutattak ki. 1900-ban 19 millió font értékû, 1901-ben 23 1—4 millió font értékû árukat vámoztak meg.

Ezek a számok a gyarmat gazdaságának és közjõlétének állandó emelkedését bizonyítják. A gyarmat termékeinek kivitele is jelentékenyen növekedett. A gyarmat adóssága 38 millió font. Ezt az összeget 6 millió kivételével közmuokákra fordították, a melyek többet hoznak a kamatoknál. 1902. július 1-én a két utolsó év tartozási mérlege 2,192,000 font volt.

Az összes kiadások 19,224,000 fontra, az összes bevételek 17,030,000 fontra rúgnak. A gyarmat hitele jó. Az utolsó kölcsönt 96-75-ös árfolyamon vették fel. A jövõ évi bevételeket 10,350,000 fontra becsülik, de a csapatok visszavonása miatt jövõre valószínűleg kevesebb pénz lesz az országban, mint ezeltõtt.

A folyó költségvetési év fõlõslegét 286,227 fontra becsülik, de meglehet, hogy ez az összeg utólagos szükségletek miatt cõkkenni fog. A haditengerészet költségeihez való hozzájárulást évi 30,000 fontról 50,000 fontra emelték.

A hadiköltségekre 18 millió fontot irányoznak elõ.

Ezt az összeget azoknak a kötvényeknek az eladásával akarják fedezni, a melyeket az egykori szabadállam a vasútépítésért a gyarmatoknak átutalt.

TAVIRATOK.

Szõll a királynál.

Bécs, szeptember 10. (Saj. tud. táv.) Szõll Kálmán miniszterelnök ma reggel Rátótról ideérkezett.

Bécs, szeptember 10. (Saj. tud. távir.) A király Szõll Kálmán miniszterelnököt délben magán kihallgatáson fogadta.

Lónyay grófok Rómában.

Bécs, szeptember 10. Lónyay gróf és neje e hó 30-án Rómába utaznak, ahol hosszabb ideig fognak tartózkodni.

A görög trónörökös Bécsben.

Bécs, szeptember 10. A görög trónörökös pár és György herceg krétai főbiztos tegnap ideérkezett.

A szerbek a horvátok ellen.

Belgrád, szeptember 10. Tegnap este újra népgyűlést tartottak itten, a melyen elhatározták, hogy a horvátok gaztette miatt mindent elkövetnek, hogy bosszút álljanak. A kormányhoz a napokban egy deputációt fognak vezetni, a melynek az lesz a feladata, hogy erélyes intézkedéseket követeljen a zágrábi események miatt.

A kormány Mangráról tudakozódik.

Budapest, szept. 10. (Saj. tud. táv.) A kormány bekérte Mangra működéséről az arad- és biharmegyei főispánok terjedelmes jelentéseit, melyek állítólag kedvezően nyilatkoznak a választott püspök felõl. A fõvárosi rendõrségnél pedig Mangra elõéletére nézve hír szerint kompromittáló iratok lennének. A Keleti Értesítõ szerint, holnap tanulmányozzák az ügyet.

A gazdakongresszus zárulása.

Budapest, szept. 10. (Saj. tud. távir.) A gazdakongresszus zárulásán Buday fõtitkár bemutatta a kongresszus határozatait. Desseffy elnök zárbeszédében meglegedését nyilvánította az eredmény fölött.

Különösen a belügyminiszter képviselõjének állásfoglalása nyugtatja meg. Ugyanis a belügyminiszter képviselõje kijelentette, hogy a kivándorlási törvényjavaslatot még az õsszel a képviselõház elé terjeszti. Ezután a duna-igeti arénában a kisgazdák kongresszusát nyitották meg. A kongresszuson mintegy 2000-en jelentek meg. Bujanovics me nyitja a tanácskozást. Örül, hogy sikerült a gazdaszövetségnek a kis gazdákat figyelmessé tenni tulajdon érdekeikre. Utána Károlyi Sándor szólott nagy hatással.

Földrengés.

Madrid, szeptember 10. Panticosában tegnap földrengés volt. A Tajo árterületérõl nagy áradást jelentenek, a mely igen nagy károkat okozott. (M. T. I.)

A párisi szocialista képviselõk mozgalma.

Páris, szept. 10. Jaures azt írja a Petite Republique-ben, hogy mihelyt a kamarák összeülnek, a szocialista képviselõk azt fogják indítványozni, hogy a nantési pör legfontosabb pontjait, nevezetesen Frater tábornok távirati parancsát és Saint-Rémy alezredes válaszát, ugyszintén a haditörvényszék íteletét falragaszokon tegyék közzé. Hadd lássák a katonák, hogy mit jelent ez a szó: fegyelem, hogy hol vannak az engedelmes-

ség határai és hol kezdődik az önálló gondolkodás joga. Hir szerint Ville-Bois és Denys-Cochin ellenzéki képviselők a külügyminisztert meg fogják interpellálni arra nézve, hogy miért hívta vissza a kormány Noailles és Montebello nagyköveteiket. — Hire jár annak is, hogy a kormány Saint-Rémy ezredet rendelkezési állományba helyezi. Ez maga után vonja nyugdíjaztatását. (M. T. I.)

Megszökött építész.

Bécs, szept. 10. Nagy feltűnést keltett a Margarettában Stepczel Pál 36 éves építész esete. Stepczel a múlt hónapban 46,000 koronát vett át egy ház építésére és ezzel az összeggel megszökött. Valószínűleg Amerikába utazott.

Az ügyvédek és a Kossuth-ünnep.

Budapest, szeptember 10. A budapesti ügyvédi kamara szeptember hó 19-én, pénteken délelőtt 10 órakor Szemere-utca 10. sz. alatt, saját helyiségeiben rendkívüli ünnepi közgyűlést tart dr. Szivák Imre elnöklete alatt. A közgyűlés napirendjére Kossuth Lajos születésének 100-ik évfordulójának ünnepése van kitűzve.

A postahivatal miatt.

Konstantinápoly, szeptember 10. A janinai való megakadályozza a most létesített janinai olasz postahivatal működését, ami ellen olasz részről óvást tettek. (M. T. I.)

Horvát hírek.

Zágráb, szept. 10. (Saj. tud. táv.) Strossmayer püspök és Dvorzsak vikárius viszálykodnak. A püspök állítólag magyar-barát érzelmeiért üldözi a vikáriust. Pohl, a bécsi egyetem proectora Diakovára érkezett, hogy átadja Strossmayernek a disztudori oklevelet. A beszüntetett »Sbobran« munkatársát Adamovics Julijot a rendőrség kihallgatva, Belgrádba tolonczoltatta. Zágrárból 120 egyént, — a kik a tüntetésben részt vettek, — kiutasították. A polgármester a csoportosulások elkerüléseért a heti vásárokat beszüntette.

Kincsek a tengeren.

New-York, szept. 10. Ausztráliában megitt egy millió dollár értékű aranyat raktak hajóra San Francisco számára. Fele szeptember 15-én, a másik fele október 6-án érkezik meg. (M. T. I.)

Öngyilkos ügyvéd.

Graz, szeptember 10. Füllichstein Antal ügyvéd, afeletti bánatában, hogy 20,000 koronát veszített a börzén, tegnap délután agyonlőtte magát. Füllichstein nemrégén szerepelt egy nagy örökösödési hünperben, mint a panaszos ügyvéde és ő volt az, akire a maga igazságát védő vádlott a tárgyalás után ezt mondta: Az Isten vegye el az eszedet!

Aquadulce megadása.

Washington, szept. 10. Ehrmann, az Egyesült-Államok venezuelai helyettes főkonzulja táviratilag azt jelenti a külügyi hivatalnak, hogy Aquadulce megadta magát a kormány csapatainak. A pacamai öbölben ez idő szerint a

lázadónak négy hadihajójuk van. Hir szerint a lázadók a vasutak ellen vonulnak. A konzul Colonban és Panamában komolynak tartja a helyzetet. (M. T. I.)

KÖZGAZDASÁG.

Kelch Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Határirók.

	Budapest, szept. 10.
Buza októberre	8.01
Buza áprilisra	8.98
Tengeri	5.16
Rozs okt.	6.58
Zab ápr.	6
Káposzta, repce, aug.	96

Értéktőzsde

	Budapest, szept. 10.
Osztrák hitel	697.—
Magyar hitel	701.—
Albaniavaut	—
Rimamurányi	509.50
Magyar jelzálog	213.—
Balgótarján	—
Wagon-kölcsön	—

Hivatalos arányasok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1902. szept. 10-én.

Magyar aranyjárdék 4%	121.10
Magyar koronajárdék	98.10
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4,75%	119.—
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2,75%	100.—
Magyar keleti vasúti államkötvény 1878-ból	118.60
Magyar földterhermentesítő kötvény 4%	98.—
Italmérési jog megváltási kötvény	100.—
Horváth-szlavónföldterhermentesítő kötvény	97.50
Magyar nyeresémsorsjegy-kölcsön	204.—
Tiszszabályozásás az-eredi sorsjegyek kölcsön	1e3.—
Osztrák járdék papirban	101.75
Osztrák járdék papirban	101.75
Osztrák járdék aranyban	121.50
Osztrák korona járdék	99.50
Osztrák államsorsjegyek	152.25
Osztrák magyar bank részvény	15.90
Magyar hitelbankrészvény	789.—
Osztrák hitelintézet részvény	723.50
Párisi visita	95.10
20 frnkos arany (Napoleon'dor)	19.06
Németbirodalmi márka	117.05
Londoni visita	239.67
20 márkás arany	23.42

Nagyvárad-i hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyvárad-i piacon 1902. szept. hó 9-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Tiszta buza: 13.20—12.60. Kétszeres buza 11.60—11.—. Rozs 10.80—10.40. Arpa 10.—.—. 9.60. Zab 10.60.—10.—. Tengeri: 11.60.—11.—. Borsó 36.—. Lencse 40.—. Bab 14.—. Köleskása 23.50. Burgonya 4.40. 100 kiló lánqliszt 24.80. zsemlyeliszt 24.40. fehérkenyér liszt 24.—.

FÜRDŐI MENETREND.

Érvényes 1901. május 1-től.

Nagyvárad—Püspök-fürdő—Felix-fürdő.

	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.
Nagyvárad indul.	730	950	—	—	450	—	858
Vásártér	732	931	*114	237	420	638	854
V.-Velenze	740	1000	1135	256	500	656	915
Rontó t.	754	1014	1150	309	514	709	929
Püspök-fürdő	805	1025	1155	314	519	714	915
Felix-fürdő ér.	817	1037	1209	328	536	728	933

Felix-fürdő—Püspök-fürdő—Nagyvárad.

	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.
Felix-fürdő indul.	820	1042	*1215	330	539	733	953
Püspök-fürdő	838	1100	1227	342	556	743	—
Rontó t.	849	1104	1232	346	600	748	1000
V.-Velenze	856	1116	1246	359	614	803	1013
Vásártér ér.	913	1117	102	415	630	819	1030
Nagyvárad	905	1127	—	—	623	—	1023

A *-gal jelölt csak vasár- és ünnepnap közlekedik

barnakenyér liszt 20.—. széna fuvarral 4.—, szalma 1.— Szalonna 140.—, 6 kiló zsup-szalma —20, 150 dkg alom-szalma —16. 1 köbm. búkkfa 6.50, tölgyfa 6.—, cserfa 6.70, 100 kiló marhahus —.96, öntött gyertya —.80, Lámpaolaj —.78. 1 liter ó-bor 1.—. Uj-bor —.72. Pálinka —.72, Szilva-pálinka 1.80, Szesz 2.—. 1 mm. kőso 21.50, nyers fagyú —.48. olvaszt. fagyú 68.—, szappan 48.—, mosott birka gyapjú —.—, Egy hektoliter óbor 66.—, uj bor 46.—, mész 1.60, kemény faszén 3.20, puha faszén 3.— kendermag 26.—. köles —.— repce —.—, dió —.—, mogyoró —.—, aszalt szilva 44.—. Egy kilogramm savanyu káposzta —, szalona 1.40, sertéshus 1.12, juh-hus 62, veres hagyma 12, fog hagyma 32, bors 2.20, paprika 2.40, barnakenyér 18. Egy liter kőolaj 44, mm. búkköny —.—, 1 mm. luczernamag —.—. 1 mm. lóhere —.—, 1 mm. burgondi —.—.

Forgalmi kimutatás 1902. évi szept. hó 9-ről. Tiszta buza körülbelül 7400 hltr, kétszeres buza 800hltr, rozs 1400 hltr, 1 árpa 700 hkl. zab 800 hltr, tengeri 100 hltr, burgonya 380 hltr. Marha- és sertésvásár zárva.

A szerkesztőségi felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Tanuló.

Egy-két jó házból való fiú, 2—3 gymnasiumi vagy polgári osztálylyal. tanulól felvétetik a Szent László nyomdában.

A fürdő- és nyaralási idény alkalmával a t. közönség szives figyelmébe ajánljuk

tüz- és betörésmentes letéti pénztárunkat,

melyben külön és közvetlen elzárható fiókok állanak előnyös feltételek mellett a bérlő közönség rendelkezésére.

Nagyvárad-i takarékpénztár r. t.

219.

80 kr.

UJ!!

80 kr.

ÓRÁS-ÜZLET**Diószeghy István**műórás és látszerész,
Nagyvárad, Nagy-Teleky-utca 41 szám.Elsőrendű óra javító műhely, hol minden órát kivétel nélkül egy évi jóllátás mellett csak **80** krért javít meg, gyorsan és pontosan.

Továbbá raktáron tart a legjobb gyártmányu fali inga- és zsebórákat.

Egy kitűnő gyártmányu új szekrény óra **1 frt 20 kr.**Egy óra üveg csak **10 kr.**

80 kr.

235.

80 kr.

Kiadó lakás.

A Bihar megyei takarékpénztár Kossuth-utcai házában

Egy másodemeleti udvari lakrész

két szoba alkov, előszoba, konyha és megfelelő mellékhelyiségekkel

f. évi november hó 1-től kiadó.

Értekezhetni az intézet 1. emeleti üzlet-helyiségében. 294

Három magtár

azonnal kiadó a

Bihar megyei kereskedelmi, ipar- és terményhitelbank

Nagy-Teleky-utcai házában. 306

Kiadó lakások

1902. november 1-től

a nagyvásártéri Mandl Adolf-féle házban több lakrész és bolt-helyiség.

a Galamb-utca 110. sz. házában egy 2 szobás és mellékhelyiségből álló lakrész

azonnal kiadó.

Értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál, Kossuth Lajos-utca. 308

Kiadó lakás.

A Mezey-féle házban (Kossuth Lajos-utca) egy első emeleti utcai lakás, mely áll: 4 szoba, 1 alkoven, mellékhelyiségek s egy üveges terasz a Kö. rőzsre,

f. évi november hó 1-től kiadó. 292

Kiadó magtárak.

A Nagyvárad Takarékpénztár tulajdonát képező katonavárosi Weiberger-féle gyári helyiségben levő üres magtárak

azonnal bérbevehetőek.

Értekezhetni a Nagyvárad Takarékpénztárnál.

A helybeli és vidéki
összes tanintézetekben és iskolákban
használatban levő**TANKÖNYVEK,**
SEGÉD-KÖNYVEK,mindenféle **író- és rajzszerék,** a legjobb minőségben és a legjutányosabban kaphatók:**SEBŐ IMRE** = könyv- és papírkereskedésben =
NAGYVÁRAD,
Fő-utca, Oláry-ház,
az Orsolya-zárdával szemben. 295.

Helybeli és vidéki telefon-szám. 276.

Eddig még nem létezett olcsó árak!

TELEFON: 372.

PANASZKODNI

TELEFON: 372.

nem fog semmi esetre, ki az alant felsorolt

RŐFŐS- és DIVATÁRU CZIKKEKET

nálunk szerzi be.

Női, férfi és gyermek patent és kötött harisnyák, női és férfi ingek, női blousok, karton és flanel aljak, kötények, divatos női övek, Tennis flanel, szép divatos színben, mtr. 17 kr. Igen jó minőségű barchettok, női ruhaszövetek, óriási nagy választékban már megérkeztek és eddig Nagyváradon még nem létezett olcsó árban fognak eladatni.

Paplanok teljesen fél árban.

10 forint bevásárlások után ingyen képek.

TELEFON: 372.

AMERIKAI ÁRUHÁZ

Fő-utca,

színházi Bazár-épület.

TELEFON: 372.

Eddig még nem létezett olcsó árak!

Eddig még nem létezett olcsó árak!

Eddig még nem létezett olcsó árak!